

Varför läskunnighet?
Vad främjar/hindrar läskunnighet?
Hur undervisa för läskunnighet?

AGENDA 2030 4.6: ALLA MÄNNISKOR SKA KUNNA LÄSA, SKRIVA OCH RÄKNA

Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

Idag finns det 750 miljoner vuxna världen över som inte är läs- eller skrivkunniga, två tredjedelar av dessa är kvinnor. I Frankrike och Tyskland finns det tio miljoner människor som inte är läs- eller skrivkunniga.

<https://unesco.se/internationella-laskunnighetsdagen-2/>

Vad händer den 8 september varje år?

Läs mera.
Lue lisää.
Read more.
Loga eanet.
Читать подробнее.
Loe rohkem.
اقرأ المزيد
زياتر بخوينه و
In kale akhri.

8.9 kl. 19.00

Read Hour – läs en timme ikväll!

Idag, 8 september, är FN:s internationella läskunnighetsdag. Den finska kampanjen Read Hour, som i år hittat till Sverige, utmanar alla att läsa en timme denna kväll klockan 19.

Read Hour

Språkutveckling innan skolan

- 1 år – de första orden utifrån ett känslomässigt behov av att meddela sig, uttrycka sig
- 18 månader – ordspurt
- 2 år de första meningarna
- 3-4 år en kritisk fas – ordexplosion. Blivande dyslektiker lär inte in lika många ord i denna fas

Pedagogens tuffa uppgift att kompensera

En treåring kan ha mött

- A. 35 miljoner ord – 1200 egna ord
- B. 20 miljoner ord – 800 egna ord
- C. 10 miljoner ord – 500 egna ord

Skillnader som kvarstår över tid, mest i grupp C

F-klass sexåringen

- En sexåring som inte kan rimma eller klarar att skilja på ords form och funktion är viktig att uppmärksamma. **Tåget är långt men ordet är kort**
- När barnet börjar skolan är språkets grammatik i stort sett klar, på barnets modersmål. **Gånge har blivit gått**
- Barn som inte kan rabbla alfabetet efter åk 1 är viktiga att uppmärksamma
- Hör/läsförståelse: Barn som inte klara att återberätta en historia/saga/berättelse och få med "knorren" på slutet.

7-8-åringen

- Flickor knäcker läskoden i år 1
- Pojkar har tid på sig till och med år 2

Fourth grade slump

- Lära sig läsa
- Läsa för att lära

Avkodning

- AVKODNING - ca 100-125 ord på en minut om man ska hinna läsa textremsan och hinna se bilderna också, en fonologisk läsare läser ca 50-60 ord/minut .

”Jag ser hellre svenska filmer de är mycket bättre”.

- En duktig läsare förstår inte allt han läser och läser inte alla ord rätt jämt men han förstår när han läser fel. Viktigt att få upp flytet – våga stressa våra elever så att de vågar pröva. UTMANA DEM!

Eve Malmqvist 1915-2011

Skillnad i läsfärdighet:

skolår 2 – 2½år

skolår 3 – 3½år

skolår 4 – 5 år

skolår 5 – 6år

skolår 6 – 7 år

skolår 7-9 – 8 år

Nya ord lärs bäst i sitt sammanhang

- En elev i åk 4 lär sig i genomsnitt 3000 ord/år, variation mellan 1000-5000 ord
- Ordkunskapsböcker?
- Veckans ord?
- ?

Träna elever på att växla från verbal stil till nominal stil: Jag byter bildäck vart fjärde år. Bildäcksbyten bör ske vart fjärde år.

”Elever med dyslexi behöver all kvalificerad hjälp de kan få när det gäller utvecklingen av ordförrådet”

(Höien&Lundberg 2012)

Från aug-20

Tillgängligare undervisning

Anpassa undervisning

- Organisatoriska anpassningar
- Pedagogiska anpassningar

Anpassa problemuppgifter

Johan Åkerstedt, Högskolan Dalarna; Helena Grundén, Högskolan Dalarna

I denna text presenteras hur anpassningar av problemuppgifter kan göras utifrån olika syften. En avgränsning kommer att göras mellan anpassningar av det matematiska innehållet och anpassningar av hur en problemuppgift presenteras avseende språk och visuella hjälpmedel.

Olika typer av anpassningar

När man arbetar med problemlösning är det viktigt att eleverna får arbeta med uppgifter som utmanar dem på en lagom nivå. För att utmaningen ska bli på en lagom nivå behöver eleverna förstå innehållet i uppgiften och vad som efterfrågas. Det innebär att elever som möter problemuppgifter behöver ha kunskaper om ord och begrepp som förekommer i uppgiften. Eleverna behöver också fundera över vilken information i uppgiften som är relevant eller irrelevant (Orosco, 2011). Det innebär att man som lärare kan behöva anpassa uppgifter för att de ska passa den egna elevgruppen.

Pedagogiska anpassningar

Anpassa

Innehåll

Presentation

Anpassningar av presentation

- Visuella anpassningar
- Språkliga anpassningar
- Strukturella anpassningar

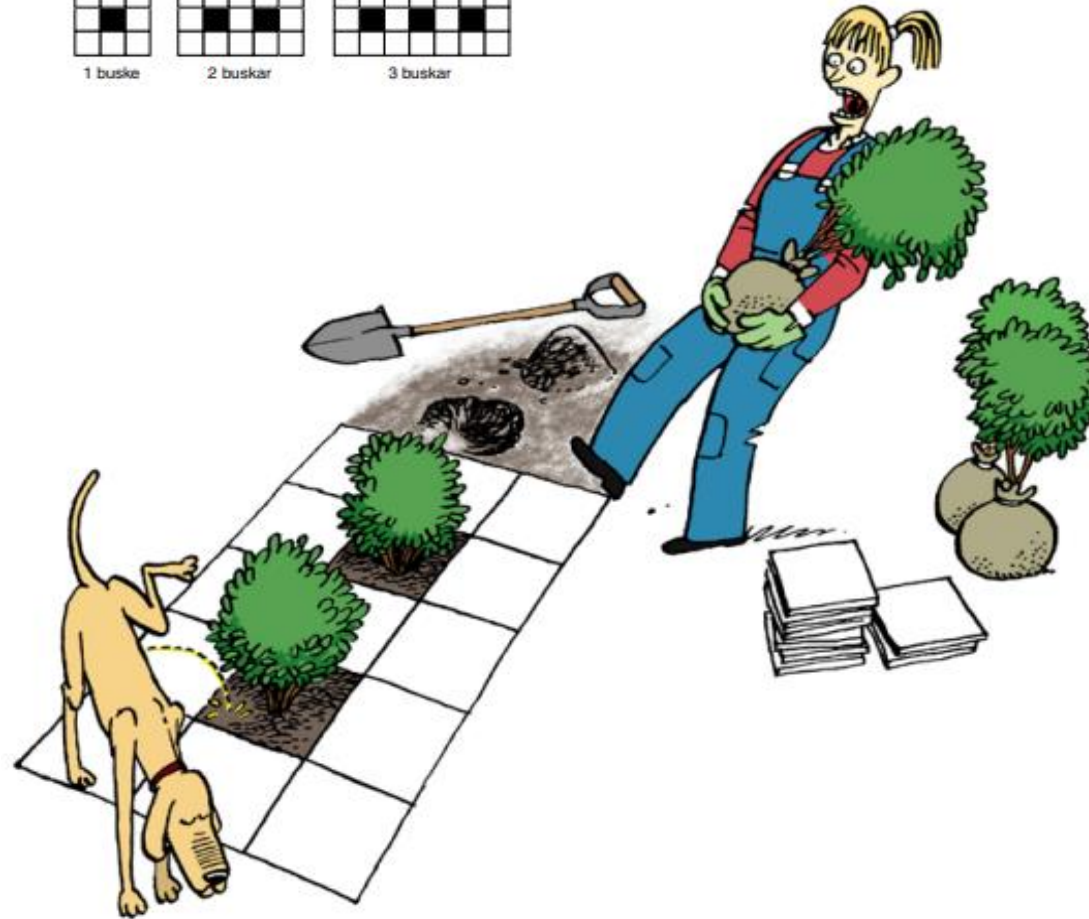
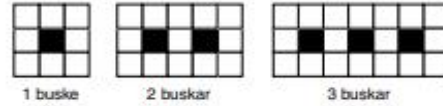
(Kurz et al., 2017)

Anpassa språk och struktur

I en koloni på Antarktis fanns 160 pingviner. $\frac{1}{4}$ av pingvinerna var honor som häckade på stranden. Hur många pingviner häckade på stranden?

- På en strand finns 160 fåglar
- $\frac{1}{4}$ av fåglarna ligger på ägg
- Hur många fåglar ligger på ägg?

Camilla ska plantera buskar vid en gågata i city. Runt varje buske lägger hon plattor som figuren visar. Varje vit ruta är en platta och varje svart ruta är en rabatt där en buske planteras.

1. Hur många plattor går det åt runt
 - a) 4 buskar?
 - b) 5 buskar?
 - c) 10 buskar?
 - d) 15 buskar?

Kommentar. Originalen till bilden och problemuppgiften finns i boken "32 Rika problem" (Larsson, 2007). I denna text är bilden beskuren.

Camilla planterar buskar. Runt varje buske lägger Camilla plattor som figuren visar.

Varje vit ruta är en platta.

Varje svart ruta är en buske.

Hur många plattor går det åt runt

a) 4 buskar?

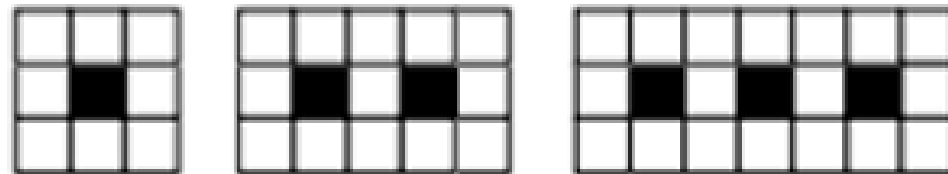
b) 5 buskar?

c) 10 buskar?

d) 15 buskar?

Anpassad "Buskar på rad" utan kontext

Runt varje svart ruta finns vita rutor som figuren visar.

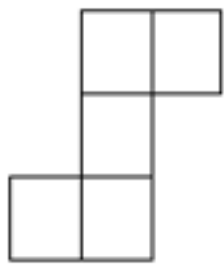

Hur många vita rutor går det åt runt

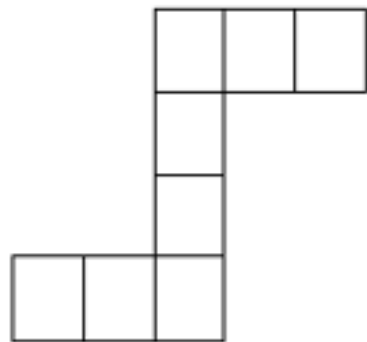
- a) 4 svarta?
- b) 5 svarta?
- c) 10 svarta?
- d) 15 svarta?

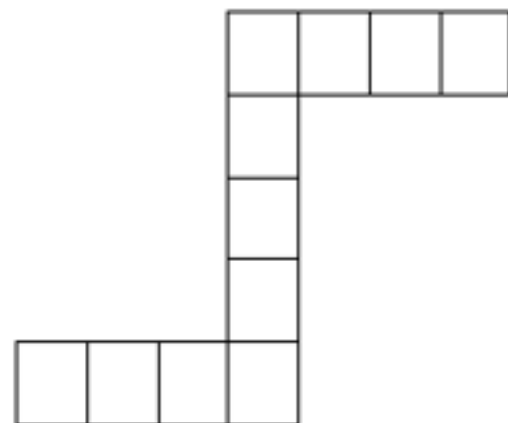
Figur 1

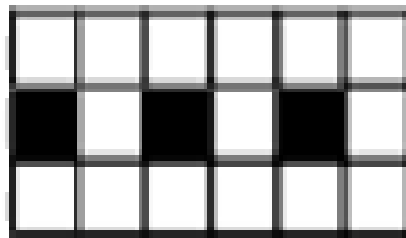
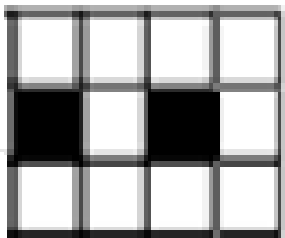
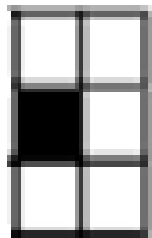
Figur 2

Figur 3

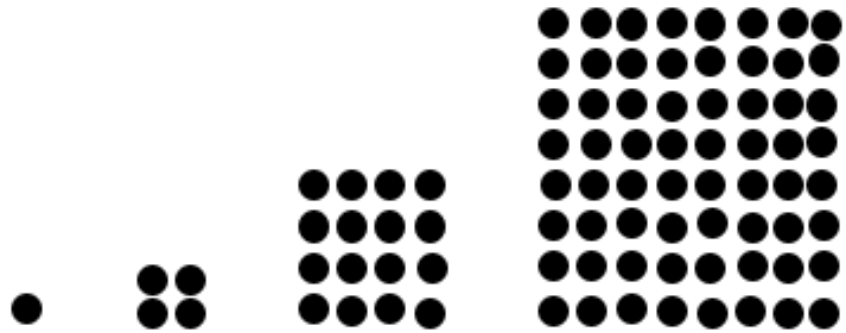

Figur 4

Hur många vita rutor går det åt runt

- a) 4 svarta?
- b) 5 svarta?
- c) 10 svarta?
- d) 15 svarta?

Larmet: "Vi riskerar en ny sorts analfabetism"

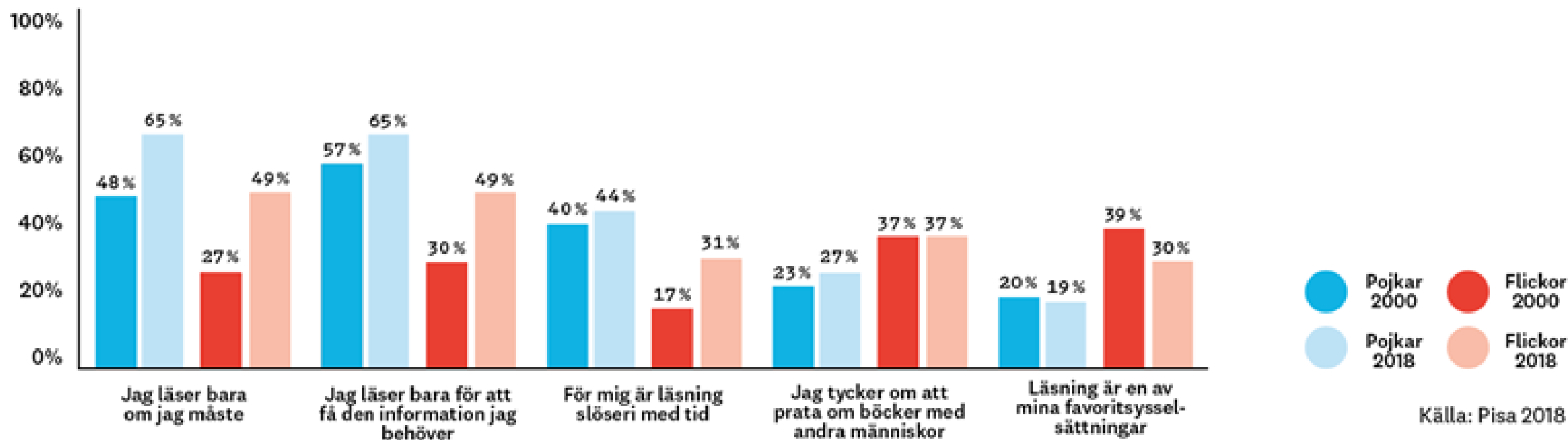
"Finns knappt några bokslukare kvar"

"Förödande många elever har aldrig läst en bok"

Tidningen *Läraren*

HÄR ÄR SIFFRORNA BAKOM SVERIGES LÄSLUSTRAS

Så här förändrades svenska 15-åringars inställning till läsning mellan 2000 och 2018. Pisas läslustindex baseras på elevernas svar på de fem påståendena i diagrammet.

- 1984 80 % av föräldrarna läste varje dag för sina barn
- 2002 74% av föräldrarna läste varje dag för sina barn
- 2012 35 % av föräldrarna läste varje dag för sina barn

- 2003 74 % lästiden från en halvtimme till en kvart per dag.
- 2019 de flesta mindre än 10 minuter per dag

- Långtidsutbildade läser betydligt oftare för sina barn än vad korttidsutbildade gör. Mammor är flitigare högläsare än pappor

Dagens Nyheter (2012-04-24)

Läsrorelsen

Allt fler läser allt mindre! Vi ser också en ökad polarisering mellan de som läser mycket och de som inte läser alls.

Prioritera följande:

- *Säkerställ tillgången till tryckta och vetenskapligt granskade läroböcker till alla elever i samtliga ämnen.*
- *Säkerställ tillgången till bemannade skolbibliotek som stöd till den ordinarie undervisningen.*
- *Säkerställ att läsning av sammanhängande text ges utrymme i det dagliga skolarbetet i samtliga ämnen.*

På frågan om vad som skulle kunna få elever att läsa mer inom ramen för skolans olika ämnen var de vanligaste svaren:

”om läraren säger att vi ska läsa och avsätter tid för det”

”om vi fick intressantare texter och fler böcker att själva välja bland”

Framgång beror på att jag har ansträngt mig tillräckligt mycket.

Framgång beror på andras handlingar; en uppgifts svårighetsgrad, tur eller andra faktorer som jag inte kan påverka själv.

Jag har motivation för att pröva och ta risker med nya utmanande uppgifter.

Personliga misslyckanden beror på min bristande förmåga.

Jag har uthållighet för att nå ett mål.

Jag ger lätt upp.

Jag tror att ansträngningar förr eller senare kommer att leda till framgång.

Jag har låga förväntningar på mina prestationer – jag inriktar mig på att undvika nya misslyckanden.

Ur Låt språket bära

Metakognition

- Vad håller jag på med?
- Hur gör jag?
- Varför gör jag på det här sättet?
- Vad leder det till?
- Kan jag göra på något annat sätt, hur skulle det bli då?

Anneli Glamsare, *Läsa äger*, årets läsfrämjare

<https://www.tv4play.se/program/nyhetsmorgon/anneli-%C3%A4r-%C3%A5rets-l%C3%A4sfr%C3%A4mjare-vill-f%C3%A5-barnen-att-forts%C3%A4tta-l%C3%A4sa/13359994>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/eldsjal-i-botkyrka-prisas-for-lasprojekt-for-unga>

[Barnens bibliotek](#)

Hur arbetar Alirskolan, Kilafors och Arbrå skola med läskunnighet för alla?

På de olika stadierna?

Vid övergångarna?

I de olika ämnena?

Vad gör ni bra och skulle vilja/kunna göra mer av, kom överens om en sak

Vad ser ni behöver förändras, göras annorlunda, kom överens om en sak

Vad gör ni inte/vad saknar ni, kom överens om en sak